

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

IV. Amor, forme condimentum

urn:nbn:de:bsz:31-101049

AMOR, FORMÆ CONDIMENTVM.
IV.

ARISTOT. I. ETHIC.

Vnicuique delectabile est, quod amat.

PLVTARCH. IN LIB. DE AVDITIO.

A Mator albos Deorum filios appellat, nigris virilium nomen tribuens. Amor enim, hederæ instar, valet se quâvis arreptâ ansâ applicare.

HORAT. **T**urpia decipiunt cacum vitia, aut etiam ipsâ
Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.

Noyl

Noyt leelick lief, noch schoonen coolsack.

21

O foete rasery! hoe kant de Minne voeghen?
De Sim scheidt inden aep een wonder groot vernoeghen;
Al waer oyt Venus kint zijn gulde pijlen schiet,
Daer woont de schoonheyt selfs, hoewel die niemant fiet!
Al zijnder in het lief, al zijnder hondert vlekken,
Men vint terstont een kleet om alle vuyl te decken:
Den stouten noemmen vry, die droncken is, verheucht:
De liefde weet de feyl te trecken tot de deught.

Nunquam deformis amica est.

D *Ulcis amor furor est. Stupet ebria simia prolem,
Nilque suis catulis pulchrius esse putat.
Nescit amans vitium (nimis id licet exstet) amicae,
Quasque alius dotes non videt, ipse notat:
Fucus amor vehemens, omnique potentior herba est;
Hoc duce sacunda garrula nomen habet.
Quisquis amat, mentes agitante Cupidinis aestro,
Omne bono vitium proximior regit.*

Jamais lardès Amours, ny belle prison.

Q Ve tu es doux Amour! par ta plaisante rage
Estime son petit le plus beau du bocage
Le Singe craque-noix: nul vice ne luy chaut,
Car du manteau d'Amour il couvre le defaut.

© 3

Vlen

EEn aep die broet een aep, van ulen komen ulen,
 Wat brenghet een esel voort als ombelompe guylen?
 Noyt vontmen soet ghewas ontrent een wilden tronck,
 En, naer het oude singht, soo pijpt het kleyne jonck.
 Ghy, wilje zijn berecht wat u sal wedervaren
 Vant meysjen datje vryt? let wie haer ouders waren:
 Siet! dit is s'weerelts loop, al slatet somtijts mis,
 De dochter wort een wijf als nu de moeder is.

Qualis mater, talis filia.

EX asinis asinus, bubo bubone creatur;
 Et similes catulos simia mater habet:
 Non leporem catulus generat, non falco columbam:
 Arboris indomita fructus acerbis erit.
 Nosse cupis qualis tibi virgo futura sit uxor?
 Matris ad ingenium respice, certus eris.
 Dissimilem licet arte sui se monstret amanti,
 In vitium tandem nata parentis abit.

Tel grain, tel pain.

De mere piteuse fille teigneuse.

LA mere, & ses defauts, quant je te fais paroistre,
 La fille, & ses humeurs de la tu peus cognoistre:
 Il n'est pas vray tousiours, mais ordinairement
 Les meurs & les humeurs du pere suit l'enfant.

QUALIS

Non corpus; non formam, non morbos tantum, sed & vitia pleraque, veluti hereditaria à parentibus nos haurire, & rerum naturalium scriptores, & usus docet.

Redit ad autores genus,
Stirpemque in vitam degener sanguis refert.

Inquit Tragicus: & contra, par est meliores esse eos, qui ex melioribus, ait Philosophus. Cum verò nullius adeo interfit in indolem alterius inquirere, atque illius qui individuum vite societatem cogitare capit, non vana cura est quibus moribus parentes ejus sint, cui animum adsecit, indagare. Formam tantam aut lineamenta corporis, nescio qua, aliquis ut scopum hic respiciat? nuge. Ista privata voluptati tantum serviunt. At matrimonium non nobis solum, sed agnatis, sed posteritati, sed reipublica contrahendum est. Si ergo non degenerem mundi incolam, nec inficiendum seculo nomen, ut ille ait, aliquando vixisse te posteritati testatum velis, nequaquam affinitatem contrahas neque intra domum recipias, ut Eurip. ait, male mulieris pullum; sed audi Poetas uno ore sibi acclamantes.

MEn erst van zijn ouders niet alleenlijck goet en bloedt, maer menichmael oock der selver uyterlijcke sieckten ende innerlijcke ghebreken. VVant gelijc den Poët seyt,

De tacken aerden nae de stam,

Van 'tquade noyt yet goedts en quam.

Middelertijt en isser geen mensche so veel gelegen aen yemants aert en imborst recht te kennen, als de gene die vā sinne zijn sick tē houwelijc te be-
geven, dewelcke voor al wel hebbē te letten op de ouders vande gene die sy-
lieden meynē by der hant te nemen.
Een proper neusjen, een kleen mondetjen, een gau oogje, een besneden tronitjē, en diergelijcke visēvasen sick als een wit in desen voor te stellen, is enckele dwaesheyt, na dien alle sodanige dingen u. eygen selfs en niemant anders zijn rakende, daer nochtans eē rechi schapen houwelijck niet alleenlick en behoort te sien op den genen die dat aengaet, maer sonderlinge mede op't gheslachte, op de nakomelingen, op het gemene beste, de welke (alst wel soude gaen) yder haer bescheyden deel behooren te hebben.

VIRG. Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos.

IUVEN. SI damnosa senem iuvat alea, ludit & heres

SAT. 4. Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo, &c.
Sic natura jubet.

EX EURIP. NE unquam affinitatem contrahas, neque intra domum accipias, male mulieris pullum: imitantur enim mulierum opprobria. Hoc ergo considerate mihi, ô proci, bonâ filiam ex matre ut ducatis.

I. PETR.

Liefde bedeckt veel sonden.

AL fiet de Simm' haer maet, of haer wanschapen jongen,
 En hoe zijn platte neus in bochten is ghedronghen,
 Sy toontse niettemin een vriendelick ghelaet,
 En bant uyt haer ghemoet de galle vanden haet.
 Siet wat de liefde werckt! de liefde deekt ghebreken,
 De liefde voet den pays, en haet het leppigh spreken,
 De liefd' is die het huys met alle zeghen vult
 Al waer de liefde woont daer manghet noyt ghedult.

Delicta operit charitas.

Gaudia pertentant tacitum tibi, Simia, pectus,
 Dum gremio catuli membra pudenda foves;
 Arcet ab amplexu non te sine crinibus alvus,
 Non sine ante oculos crimina naris habes.
 Displiceat multis, placet hac mihi Simia parte,
 Ah! niger est, si quis pandere crimen amat.
 Livida lingua sile; vitium tegit ille sodalis,
 Imbuit aethereus, si cui pectus, Amor.

PROVERB. 17. 9.

Qui cele le mesfaiët, cerche amitiè.

LE Singe son petit, combien que laid, ne laisse,
 Mais, sans s'en offenser, l'embrasse & le careffe.
 Si de Chrestien le nom ne veux porter en vain,
 Couvrir tousiours te faut les fautes du prochain.

DELICTA

PEnè è *Christiana charitatis penu du-*
rum mihi videtur dictum istud Sene-
ca; Secretè amicos admone, lauda pa-
lam. Plerosq; tamen homines in contra-
rium affici videmus, & ex animo dole-
mus. Laudant secretè, damnant palam;
vix enim duos tresve homines simul col-
loquentes audias, quin statim recensendis
aliorum vitijs operam locasse dixeris, ita
strenuè, in calumnia campum hunc Mar-
tium, ut ita dicam, descendunt. Rationem
acutè tangit D. Hieronymus, Malorum,
inquit, solatium est, bonos carpere;
dum peccantium multitudine putant
culpam minui peccatorum. Agedum
quisquis es, qui maledicenti hoc studium
tibi insitum sentis, interroga conscientiam
tuam, quid te moveat, verissimam viri
pj sententiam (nec dubito) invenies. Ve-
tus malum est; malus bonum malum esse
vult, ut sit sui similis. Nolite judicare, in-
quit benevolus Servator, & non judica-
mini. Tribus modis pravum hoc judi-
cium instituitur, cum bonum alicujus fa-
ctum in malam partem trahimus; cum
malum in pejus, cum dubium in deterius.
Abfuge! & Sapientem audi, in Prov. 4
24, Plura vetat carta angustia.

SO ghy een vrient berispen wilt, doet sulcx
 heymelijck: soo ghy een vrient prijsen wilt,
 doet sulcx int openbaer, seyter een heyden,
 ende sulcx komt de Christelijcke sachtmoedic-
 heyt al seer na by: dan het meerendeel doet
 schier regelrecht het teghendeel. Prijsen sy
 yemandt, sy doen het in bysonder: laken sy
 yemandt, sy doen't ten aenhooren schier van
 een yeder. Men hoort nauwelijck twee ofte
 dry menschen te samen spreken, of het schijnt
 datse haer selven tot het ophalen van eens an-
 ders ghebreken als verhuert hebben, met soo
 vollen mondt spreken sy daer van: De redene
 van dit heeft den Oudtvader Hieronymus seer
 wel bemerckt. 'Is, seyt hy, den boosen een
 vermaeck den goeden een kladde na te wer-
 pen, en (somen seyt) met haer slippen in d'af-
 schen te suten, meynende dat, om de menichte
 der ghenen die misdoen, hun misdaet kleynder
 is. 'Gaeter veeltijts so, de gene die quaet zijn,
 wenschen dat de goede quaedt mochten wer-
 den, om datse haers ghelijck souden veel vin-
 den. De koeye, alse vuyl is slaet geerne haren
 steert rontsom, om de andere te maken, dat sy
 is. Dese ghenegentheyt spruyt uyt een quade
 wortel, en dient mitsdien wel uytgheroeyt te
 werden, ende in plaetse van de selve de liefde
 des naesten gheplant. Oordeelt niet, op dat
 ghy niet gheoordeelt en wert, seyt onsen sacht-
 moedigen Salichmaker. Dit verboden oordeel
 wert dryfins gevelt, als men't goede ten qua-
 den duyct, als men 'tquade tot slimmer treckt,
 als men twijfelachtighe ten erchsten uytleydt.
 Hebby een Christelijck ghemoet, wacht van so
 te oordeelen, en liever laet in alle ghelegent-
 heyt, na den raed Salomons, den lattermond
 verre van u zijn. Prov. 4. 24.

I. CORINT. 13. 5.

Charitas non prafumit malum.

TRIVER. SERM. 2. IN ESAIAM.

SI matres erga fetus tanta caritate af-
ficiuntur, multo magis oportet nos erga

proximum simili caritate affectos esse;
nam spiritus nexus calidiores vehemen-
tioresque sunt, quam natura.

PROVERB. 17. 9.

Qui cele le mesfait cerche amitié.

D

QVOD